

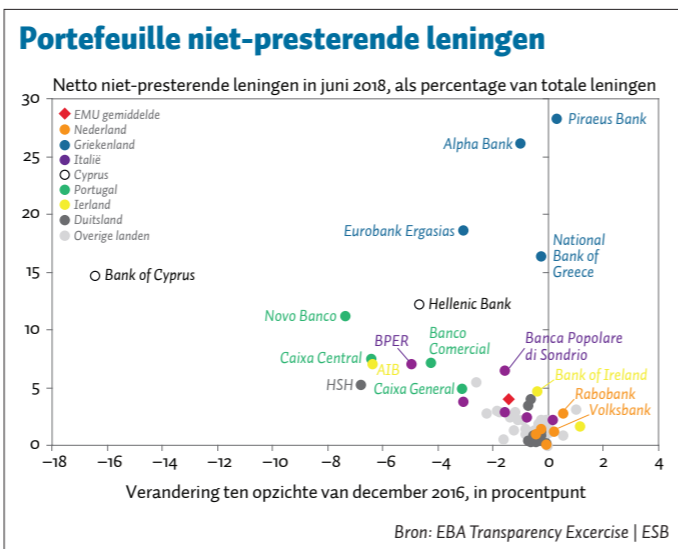

Minder problemleningen bij Europese banken

FINANCIËLE MARKTEN

Verschillende Europese banken hebben grote portefeuilles met niet-presterende leningen (NPL). Dit drukt de winstgevendheid en maakt deze banken kwetsbaar voor een nieuwe recessie. Bovendien houden noordelijke landen in de Economische en Monetaire Unie (EMU) verdere stappen in de bankenunie tegen zolang de risico's bij banken, waarvan een deel voortkomt uit NPL's, onvoldoende zijn verminderd. Hierdoor blijft de muntunie kwetsbaar voor een nieuwe crisis. Het is daarom belangrijk om te zien of de situatie met NPL's is verbeterd. Om te onderzoeken hoe het met de NPL's gesteld is, maken we gebruik van data van de EBA Transparency Exercise. Hierbij corrigeren wij voor de voorzieningen die banken aanhouden om eventuele verliezen op hun NPL-portefeuille op te vangen, door de voorzieningen af te trekken van de totale NPL-portefeuille. De resulterende netto NPL-portefeuille geven we vervolgens weer ten opzichte van de totale leningenportefeuille. Bijna alle banken hebben sinds 2016 hun NPL's afgebouwd en/of extra voorzieningen opgebouwd, waarmee het risico van hun portefeuille is vermindert (figuur). Bij de meeste banken is de NPL-portefeuille in 2018 dan ook relatief klein, of zijn er voldoende voorzieningen aanwezig. Ook liggen de portefeuilles van deze banken onder het ongewogen gemiddelde van vier procent van alle EMU-banken die meedoen aan de stresstesten van de Europese Bankautoriteit. Dit geldt ook voor de Nederlandse banken. Banken in Griekenland en Cyprus en één Portugese bank hebben met meer dan tien procent van de totale leningen nog steeds grote NPL-portefeuilles. Bovendien is de afname bij Griekse banken beperkt en in sommige gevallen is het zelfs toegenomen. Om deze last te verlichten

is de Griekse centrale bank van plan een *bad bank* op te richten waarin een groot deel van de NPL's zal worden ondergebracht. Daarnaast hebben enkele banken uit Portugal, Ierland, Italië en Duitsland een NPL-portefeuille boven het EMU-gemiddelde. Maar veel van deze banken laten sinds 2016 een sterke afname in hun portefeuille zien. Hiermee zetten ze een belangrijke stap richting het verminderen van risico's op hun leningportefeuille. ■ **Rutger Teulings en Beau Soederhuizen (CPB)**

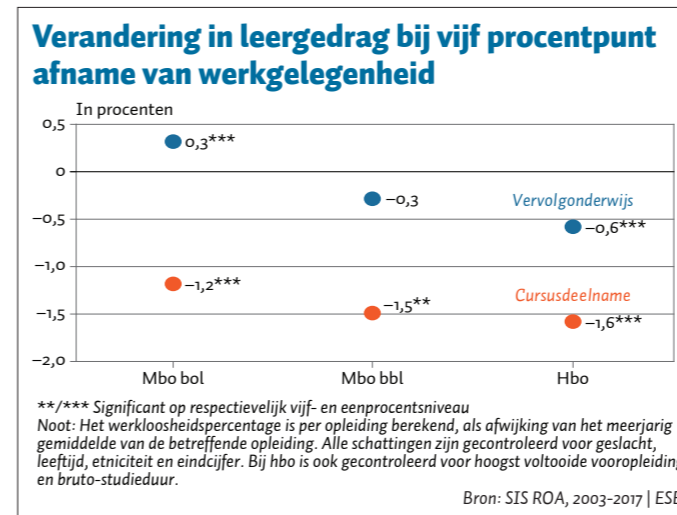

Crisis heeft ingrijpend effect op leergedrag jongeren

ONDERWIJS

Dat jongeren in tijden van crisis vaker werkloos zijn dan ouderen, is bekend. Maar nu blijkt dat de recente economische crisis ook hun deelname aan cursussen en vervolgoopleidingen heeft beïnvloed. De deelname aan cursussen door recent afgestudeerden daalt fors wanneer de baanperspectieven voor de opleiding waarin ze afgestudeerd zijn omlaag gaan (figuur). Een stijging van het werkloosheidspercentage van vijf procent vertaalt zich in een daling in cursusdeelname van tussen de zes (mbo bol) en acht (hbo) procentpunt.

Het effect van de crisis op de doorstroom naar vervolgonderwijs is minder sterk, maar laat wel een opmerkelijk verschil zien tussen mbo'ers en hbo'ers. Bij mbo bol-gediplomeerden leidt een vijf procentpunt hogere werkloosheid tot een toename van 1,5 procentpunt in de doorstroom naar vervolgonderwijs. Deze toename komt vermoedelijk doordat de verwachte baten van werk lager worden in een periode waar de baan-kansen toch relatief laag zijn. Dit ligt anders bij hbo'ers. Een stijging in werkloosheid van vijf procentpunt gaat bij hen gepaard met een daling in de doorstroom naar vervolgonderwijs van drie procentpunten ten opzichte van de situatie vlak voor de crisis. Dit verschil komt zou wellicht omdat hbo'ers het tijdens de crisis op de arbeidsmarkt minder zwaar te verduren hebben gehad dan mbo'ers, en door het feit dat de overstap van het hbo naar het wetenschappelijk onderwijs de laatste jaren moeilijker én duurder is geworden. De afname is dus vermoedelijk niet volledig aan de crisis toe te schrijven. Het in mindere mate doorstuderen maakt hbo'ers echter wel kwetsbaar in termen van hun kennisontwikkeling na het afronden van de opleiding, zeker in combinatie met de eerder geconstateerde afgenomen deelname aan cursussen. Al met al heeft afstuderen in crisistijd dus aanzienlijke gevolgen voor het leergedrag van jongeren. Zowel de overheid als het bedrijfsleven zou er daarom goed aan doen om ook tijdens een economische crisis te blijven investeren in scholing. Zij beperken daarmee de negatieve gevolgen van de crisis en hebben bij hoogconjunctuur de beschikking over voldoende geschoold personeel. Dat levert een win-win-situatie op voor zowel werknemers als werkgevers. ■ **Jim Allen en Barbara Belfi (ROA Maastricht)**

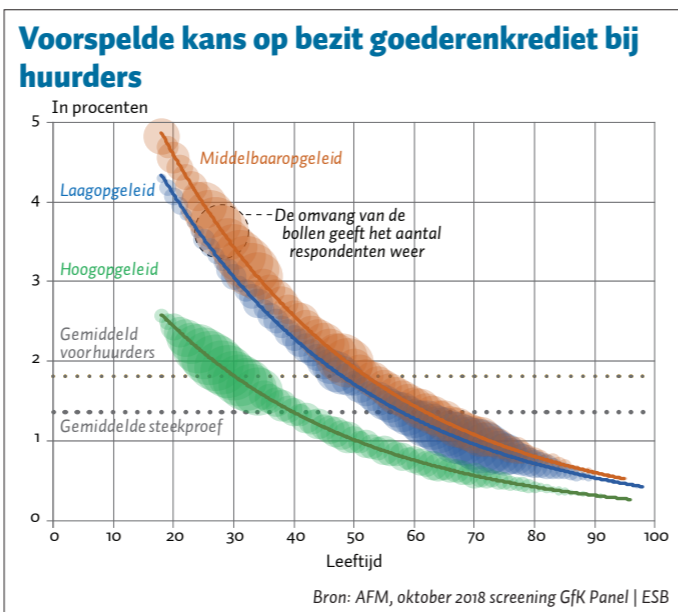

Goederenkrediet in trek bij kwetsbare consumenten

MAATSCHAPPIJ

Een goederenkrediet wordt vaak gebruikt om een product, zoals een mobiele telefoon, auto of wasmachine, op afbetaling te kopen. Bij deze leenvorm – met een gemiddelde omvang van 2.100 euro – stelt de klant de betaling voor een bepaald product uit, en betaalt in termijnen de aankoopssom plus rente terug. Consumenten met een goederenkrediet zijn vaak financieel kwetsbaar; 34 procent van deze kredieten stond in mei 2017 bij het Bureau Kredietregistratie (BKR) met een betalingsachterstand geregistreerd. Om meer inzicht te krijgen in deze groepen heeft de AFM eind 2018 in een representatieve online screening aan ruim 51.500 respondenten gevraagd of zij goederenkrediet bezitten. Dat is voor 1,4 procent het geval. Dit is waarschijnlijk een onderschatting, omdat mensen zich niet altijd realiseren dat ze zo'n goederenkrediet hebben. In 2017 stonden er bij het BKR 613.208 verzendhuiskredieten geregistreerd, wat erop duidt dat ten minste vijf procent van de Nederlanders weleens iets op afbetaling koopt. Verschillende achtergrondkenmerken voorspellen het bezit van goederenkrediet. Zo is de kans dat een man een goederenkrediet heeft ongeveer 1,4 keer zo hoog als voor een vrouw. Lager- en middelbaaropgeleide respondenten hebben een bijna twee keer zo hoge kans op bezit van goederenkrediet als hogeropgeleiden (hbo+) (figuur). En de kans dat iemand met een beneden-modaal inkomen een goederenkrediet heeft, is bijna twee keer zo laag als voor mensen met modaal of bovenmodaal inkomen, wanneer er gecontroleerd wordt voor opleidingsniveau. Verder hebben respondenten in een meer stedelijke omgeving relatief vaker een goederenkrediet. De kans dat een huurder een goederenkrediet

heeft, is bijna 1,5 keer zo hoog als de kans van een huiseigenaar. Jongeren blijken relatief meer goederenkrediet te sluiten. Gecombineerd met het feit dat ruim een derde van dergelijke leningen in achterstand is bij het BKR, suggereert dat dit een potentieel kwetsbare groep leners is. ■ **Wilte Zijlstra (AFM)**

Afname van het Amerikaanse handelstekort ver uit zicht

INTERNATIONAAL

Een van de verkiezingsbeloftes van president Trump is het terugbrengen van het handelstekort van de Verenigde Staten (VS). Bij zijn aantreden begin 2017 bedroeg het handelstekort 505 miljard dollar, en het grootste deel hiervan kwam destijds voor rekening van China, met 310 miljard dollar, gevolgd door Japan (55 miljard), Duitsland (45 miljard) en Mexico (40 miljard).

Volgens Trump is het Amerikaanse tekort het resultaat van oneerlijke handel, mede door dumping van goedkoop Chinees staal en slechte handelsakkoorden. Dit zou ten koste zijn gegaan van de werkgelegenheid in de VS. Om zijn belofte in te lossen heeft Trump onder meer invoertarieven ingesteld op Chinese importgoederen ter waarde van 200 miljard dollar. Nu, twee jaar later, kunnen we de voorlopige balans opmaken. Eind vorig jaar bedroeg het handelstekort van de VS 620 miljard dollar, een stijging van 115 miljard sinds zijn aantreden (figuur). Ook wanneer er gecorrigeerd wordt voor de omvang van de Amerikaanse economie, blijft er sprake van een toename van het tekort. Onderliggend is deze toename toe te schrijven aan de stijging van de invoer, terwijl de uitvoer na een vergelijkbare stijging weer is afgenomen sinds 2018. Van de landen waar de VS een handelstekort mee heeft, is het tekort met China het sterkst toegenomen, tot 370 miljard dollar. De verklaring voor het opgelopen handelstekort lijkt te liggen bij het gevoerde begrotings- en monetaire beleid in de VS. Zo heeft de Amerikaanse economie een positieve impuls gekregen met het doorvoeren van de belastinghervorming eind 2017 (een andere verkiezingsbelofte van Trump). De extra binnenlandse bestedingen die daarmee zijn uitgelokt, hebben geleid tot een stijging van de invoer. Daarnaast zijn de monetaire condities verder verkrapt door de Amerikaanse centrale bank, mede naar aanleiding van het stimulerende karakter van de belastinghervorming. De Amerikaanse concurrentiepositie is hierdoor verslechterd via een duurere dollar, wat zijn weerslag heeft gehad op de uitvoer. ■ **Bas Butler en Martin Admiraal (DNB)**

